

Zaak C-336/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

24 juli 2020

Verwijzende rechter:

Landgericht Ravensburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 juli 2020

Verzoekende partij:

QY

Verwerende partij:

Bank 11 für Privatkunden und Handel GmbH

Voorwerp van het hoofdgeding

Kredietovereenkomst voor consumenten – Verplichte informatie – Richtlijn 2008/48/EG – Herroepingsrecht – Informatie over de mogelijkheid van buitengerechtelijke geschillenbeslechting – Verval van het herroepingsrecht – Internationaal recht – Verwijzingsbevoegdheid van de alleensprekende rechter

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzingsbeslissing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

- 1) Betreffende de wettigheidsfictie overeenkomstig artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, en § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB [Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (invoeringswet van het Duitse burgerlijk wetboek)]:

- a) Zijn artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB onverenigbaar met artikel 10, lid 2, onder p), en artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG, voor zover deze bepalen dat met de vereisten van artikel 10, lid 2, onder p), van richtlijn 2008/48/EG strijdige contractuele bedingen, voldoen aan de eisen die zijn gesteld in artikel 247, § 6, lid 2, eerste en tweede volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, tweede volzin, punt 2, onder b), EGBGB?

Zo ja:

- b) Volgt uit het Unierecht, in het bijzonder artikel 10, lid 2, onder p), en artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG, dat artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB buiten toepassing moeten worden gelaten voor zover deze bepalen dat met de vereisten van artikel 10, lid 2, onder p), van richtlijn 2008/48/EG strijdige contractuele bedingen voldoen aan de eisen die zijn gesteld in artikel 247, § 6, lid 2, eerste en tweede volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, tweede volzin, punt 2, onder b), EGBGB?

Indien de eerste prejudiciële vraag, onder b), ontkennend wordt beantwoord:

- 2) Betreffende de verplichte informatie overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48/EG:
- a) Moet artikel 10, lid 2, onder a), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat met betrekking tot het soort krediet in voorkomend geval moet worden vermeld dat het om een gelieerde kredietovereenkomst gaat?

Zo nee:

- b) Moet artikel 10, lid 2, onder l), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat de bij het sluiten van de kredietovereenkomst geldende verdragingsrentevoet in absolute cijfers moet worden meegedeeld, althans op zijn minst de geldende referentierentevoet (in dit geval de basisrente volgens § 247 BGB) aan de hand waarvan de geldende verdragingsrentevoet kan worden vastgesteld door een opslag (in casu van vijf procentpunten overeenkomstig § 288, lid 1, tweede volzin, BGB)?

Zo nee:

- c) Moet artikel 10, lid 2, onder t), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat de tekst van de kredietovereenkomst de wezenlijke vormvereisten voor het indienen van een klacht en/of het instellen van beroep in een buitengerechtelijke klachten- en beroepsprocedure moet bevatten?

Indien één van de voorgaande vragen onder a) tot en met c) van de tweede prejudiciële vraag, bevestigend wordt beantwoord:

- d) Moet artikel 14, lid 1, tweede volzin, onder b), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat de termijn waarbinnen een overeenkomst kan worden herroepen pas ingaat wanneer de informatie als bedoeld in artikel 10, lid 2, van deze richtlijn volledig en inhoudelijk juist is verstrekt, en dat het niet van belang is of het ontbreken dan wel de onjuistheid van informatie afbreuk kan doen aan de mogelijkheid voor de consument om de omvang van zijn verplichting te beoordelen?

Indien de voorgaande eerste prejudiciële vraag, onder a), en/of één van de vragen onder a) tot en met c) van de tweede prejudiciële vraag bevestigend worden beantwoord:

- 3) Betreffende het verval van het in artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48/EG bedoelde herroepingsrecht:
 - a) Kan het herroepingsrecht als bedoeld in artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48/EG komen te vervallen?

Zo ja:

- b) Gaat het bij het verval om een beperking in de tijd van het herroepingsrecht, die in een parlementaire wet moet zijn geregeld?

Zo nee:

- c) Geldt als voorwaarde voor het beroep op het verval in subjectieve zin dat de consument op de hoogte was van het voortbestaan van zijn herroepingsrecht of in ieder geval voor zijn onwetendheid als gevolg van grove nalatigheid verantwoordelijk is?

Zo nee:

- d) Staat de mogelijkheid van de kredietgever om de kredietnemer de informatie als bedoeld in artikel 14, lid 1, tweede volzin, onder b), van richtlijn 2008/48/EG alsnog te verstrekken en daardoor de herroepingstermijn te laten ingaan, in de weg aan de toepassing van de regels inzake het verval van recht volgens het beginsel van goede trouw?

Zo nee:

- e) Is dit verenigbaar met de vaste beginselen waaraan de Duitse rechter krachtens de grondwet gebonden is en, zo ja, hoe moeten Duitse rechtsbeoefenaren een conflict tussen de dwingende bepalingen van

het internationale recht en de vereisten van het Hof van Justitie van de Europese Unie oplossen?

Ongeacht de beantwoording van de voorgaande eerste tot en met derde prejudiciële vraag:

4) Betreffende de verwijzingsbevoegdheid van een alleensprekende rechter overeenkomstig artikel 267, tweede alinea, VWEU:

Is § 348a, lid 2, punt 1, Zivilprozessordnung (ZPO) (Duits wetboek van burgerlijke rechtsvordering), voor zover deze regeling ook betrekking heeft op verwijzingsbeslissingen als bedoeld in artikel 267, tweede alinea, VWEU, onverenigbaar met de verwijzingsbevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties overeenkomstig artikel 267, tweede alinea, VWEU, en moet deze bepaling dus met betrekking tot de uitvaardiging van verwijzingsbeslissingen buiten toepassing worden gelaten?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (hierna: „richtlijn 2008/48”), in het bijzonder artikel 10, lid 2, onder a), b), l), p) en t)

Aangevoerde nationale bepalingen

Grundgesetz (grondwet; hierna: „GG”), in het bijzonder artikel 25

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (wet tot invoering van het burgerlijk wetboek; hierna: „EGBGB”), artikel 247, §§ 3, 6, 7 en 12

Bürgerliches Gesetzbuch (burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”), in het bijzonder §§ 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 491a, 492, 495

Zivilprozessordnung (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „ZPO”), in het bijzonder § 348a, lid 2, punt 1

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 Verzoeker heeft op 1 september 2016 een kredietovereenkomst gesloten met verweerster voor een bedrag van 21 716,33 EUR dat grotendeels moest worden gebruikt voor de aankoop bij een autodealer van een auto voor privégebruik. Bij het voorbereiden en sluiten van de kredietovereenkomst heeft verweerster gebruikgemaakt van de diensten van de verkoopster. Laatstgenoemde trad met name op als kredietbemiddelaar voor verweerster en benutte daarbij de door verweerster ter beschikking gestelde modelovereenkomsten. Volgens de

kredietovereenkomst bedroeg de verkoopprijs 23 521 EUR en, na aftrek van een voorschot van 3 000 EUR, moesten de resterende verkoopprijs van 20 521 EUR en de eenmalige bijdrage uit hoofde van een verzekering tegen wanbetaling van 1 195,33 EUR door de lening worden gefinancierd.

- 2 In de kredietovereenkomst werd vastgelegd dat de lening moest worden terugbetaald middels 47 gelijkblijvende maandelijkse termijnen en een laatste termijn van 12 522,60 EUR op 15 januari 2020. De lening werd in september 2016 aan verzoeker uitbetaald, die de overeengekomen termijnen regelmatig heeft betaald.
- 3 Met betrekking tot de herroeping van de kredietovereenkomst vermeldt de overeenkomst het volgende: „De kredietnemer kan zijn verklaring een overeenkomst te willen sluiten binnen 14 dagen zonder opgave van redenen herroepen. De termijn gaat in na het sluiten van de overeenkomst, echter eerst nadat de kredietnemer alle verplichte informatie als bedoeld in § 492, lid 2, BGB (bijvoorbeeld het soort krediet, het nettokredietbedrag, de duur van de overeenkomst) heeft ontvangen.” Bij e-mail van 22 augustus 2019 heeft verzoeker zijn wilsverklaring met betrekking tot het sluiten van een overeenkomst herroepen.
- 4 Verzoeker is van mening dat de herroeping geldig is, aangezien de herroepingstermijn niet is ingegaan wegens onduidelijke informatie met betrekking tot de herroeping en het ontbreken van verplichte informatie. Derhalve vordert verzoeker van verweerder terugbetaling van de tot dusver betaalde maandelijkse termijnen en van het aan de verkoper betaalde voorschot, te vermeerderen met de na de herroeping betaalde maandelijkse termijnen, te betalen binnen zeven dagen na de afgifte van de gekochte auto.
- 5 Verweerder acht de vordering ongegrond, aangezien zij zowel de informatie met betrekking tot de herroeping als alle verplichte informatie naar behoren heeft verstrekt. Zij heeft voor de informatie met betrekking tot de herroeping gebruik gemaakt van het bij wet voorgeschreven model. Het in de overeenkomst opgenomen beding met betrekking tot de herroeping is dus in overeenstemming met de wettelijke vereisten, zodat de herroeping is verjaard. Bovendien betoogt verweerder, subsidiair, dat onjuiste verplichte informatie niet gelijkstaat aan het ontbreken van informatie, zodat de herroepingstermijn ook bij onjuiste verplichte informatie ingaat, althans is verweerder van mening dat een beroep op de onjuistheid van de informatie in ieder geval misbruik van recht oplevert. Voorts beroept verweerder zich op het verval van recht, aangezien tot aan de herroeping ongeveer drie jaar zijn verstreken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 6 Het slagen van de vordering hangt af van de geldigheid van de herroeping van de kredietovereenkomst en van de vraag of de kredietgever in voorkomend geval kan

aanvoeren dat sprake is van verval van recht of dat die uitoefening van het herroepingsrecht rechtsmisbruik vormt.

- 7 Voor de geldigheid van de betrokken herroepingsverklaring van verzoeker is vereist dat de in § 355, lid 2, eerste volzin, BGB vastgestelde herroepingstermijn van twee weken nog niet was verstreken op het moment van de herroeping. Ingevolge § 356b, lid 2, eerste volzin, BGB begint de herroepingstermijn niet te lopen wanneer de door § 492, lid 2, en artikel 247, §§ 6 tot en met 13, EGBGB verplicht gestelde informatie niet volledig in de kredietovereenkomst is opgenomen. In dat geval gaat de termijn van § 356b, lid 2, tweede volzin, BGB pas in wanneer de verplichte informatie alsnog wordt verstrekt. In casu zou met name van onvolledige verplichte informatie moeten worden uitgegaan, wanneer de informatie met betrekking tot de herroeping niet naar behoren is verstrekt of ten minste één van de wettelijk vereiste vermeldingen niet volledig of onjuist in de kredietovereenkomst is opgenomen.
- 8 Zelfs indien de wederzijdse verbintenissen uit overeenkomst op het tijdstip van de herroeping grotendeels reeds waren nagekomen, kan een herroeping in beginsel nog worden toegestaan, aangezien het Duitse recht met betrekking tot kredietovereenkomsten voor consumenten niet voorziet in het verval van het herroepingsrecht.
- 9 De verwijzende rechter preciseert met betrekking tot de afzonderlijke prejudiciële vragen hetgeen volgt.
- 10 Eerste prejudiciële vraag, onder a) en b): het Hof heeft in het recente arrest van 26 maart 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242), geoordeeld dat artikel 10, lid 2, onder p), van richtlijn 2008/48 aldus moet worden uitgelegd dat de in artikel 14, lid 1, tweede alinea, van deze richtlijn vastgestelde regels voor de berekening van de herroepingstermijn behoren tot de informatie die overeenkomstig deze bepaling duidelijk en beknopt in een kredietovereenkomst moet worden vermeld en dat artikel 10, lid 2, onder p), van richtlijn 2008/48 eraan in de weg staat dat een kredietovereenkomst voor de in artikel 10 van deze richtlijn bedoelde informatie verwijst naar een bepaling van nationaal recht die zelf verwijst naar andere bepalingen van nationaal recht van de betrokken lidstaat. De verwijzende rechter refereert aan dit arrest en is van oordeel dat in casu de in de kredietovereenkomst vervatte informatie over de mogelijkheid van herroeping een ongeoorloofde verwijzing in de zin van dit arrest bevat. De vraag is dus of op grond van dit arrest de herroepingsinformatie als ontoereikend moet worden beschouwd en de herroepingstermijn wegens ontoereikende gegevens niet is ingegaan. Bijgevolg zou verzoekers herroeping geldig moeten worden geacht.
- 11 Artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, EGBGB en het bij gelieerde overeenkomsten eveneens toepasselijke artikel 247, § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB bepalen dat een op nadrukkelijke en duidelijke wijze vormgegeven contractueel beding overeenkomstig het model in bijlage 7 bij artikel 247, § 6, lid 2, en § 12, lid 1, EGBGB, voldoet aan de vereisten van artikel 247, § 6, lid 2, eerste en tweede

volzin, alsmede artikel 247, § 12, lid 1, tweede volzin, punt 2, onder b), EGBGB (zogeneten wettelijkheidsfictie). In casu beantwoordt de herroepingsinformatie aan dit model, zodat deze informatie volgens het nationale recht als juist moet worden beschouwd.

- 12 De vraag rijst echter of het hierboven aangehaalde arrest van het Hof zich tegen een dergelijke opvatting verzet. Het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland; hierna: „BGH”) werd belet om deze rechtspraak om te zetten en te volgen, omdat het artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, EGBGB, tegen de uitdrukkelijke bepaling van de wetgever in, niet in overeenstemming met het Europees recht kon uitleggen. Het BGH is van oordeel dat de duidelijke bewoordingen, het doel en de strekking van de norm en de wetgevingsgeschiedenis zich verzetten tegen een richtlijnconforme uitlegging.
- 13 De verwijzende rechter heeft echter twijfels over de verenigbaarheid van deze opvatting met het Unierecht. Hij wijst erop dat wanneer een nationale rechterlijke instantie een nationale bepaling niet in overeenstemming met het Unierecht kan uitleggen, zij in bepaalde gevallen verplicht kan zijn om die nationale bepaling buiten toepassing te laten, aangezien het Unierecht in dat opzicht voorrang geniet. De verwijzende rechter stelt echter ook vast dat in de rechtspraak van het Hof de beginselen inzake de voorrang van de toepassing niet definitief zijn verduidelijkt, omdat het Hof deze vraag met betrekking tot richtlijn 2008/48 tot dusver heeft opengelaten (zie arrest van 21 april 2016, Radlinger en Radlingerová, C- 377/14, EU:C:2016:283, punten 76-79).
- 14 Volgens de verwijzende rechter pleit voor de voorrang van richtlijn 2008/48 dat deze richtlijn, overeenkomstig overweging 6 ervan, beoogt belemmeringen voor een goed functionerende interne markt op te heffen. Deze doelstelling is primairrechtelijk gegrond op artikel 114 VWEU. Bovendien moet richtlijn 2008/48 volgens vaste rechtspraak van het Hof een hoge bescherming waarborgen voor de consument (arrest van 11 september 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punt 29), welke doelstelling als primair recht in de artikelen 12 en 169 VWEU is vervat. Het zou in strijd zijn met deze doelstellingen wanneer op belangrijke punten, zoals de herroepingsinformatie voor consumenten, van de normen van de richtlijn zou kunnen afgeweken.
- 15 Als argument voor de voorrang van richtlijn 2008/48 kan volgens de verwijzende rechter tevens worden aangevoerd dat deze richtlijn, wat de bij het sluiten van de overeenkomst aan de consument te verstrekken informatie betreft, in de artikelen 10 en 14 gedetailleerde bepalingen bevat waarvan de lidstaten op grond van artikel 22, lid 1, van deze richtlijn niet mogen afwijken. Indien de Duitse wetgever met de conceptie van artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB bewust daarvan heeft willen afwijken, wordt het kerngebied van richtlijn 2008/48 willens en wetens ondermijnd. In een situatie van bewuste omzeiling van een richtlijn door de nationale wetgever is het, net als bij schending van de algemene beginselen van het Unierecht, waarschijnlijk dat de

richtlijn rechtstreekse werking heeft in die zin dat de afwijkende nationale bepaling niet van toepassing is.

- 16 Tweede prejudiciële vraag, onder a) tot en met c): de overwegingen van de verwijzende rechter op dit punt komen in wezen overeen met de overwegingen over de eerste vraag, de derde vraag, onder a), en de zesde vraag in het verzoek om een prejudiciële beslissing C-187/20.
- 17 Tweede prejudiciële vraag, onder d): de vraag is of alle krachtens artikel 10 van richtlijn 2008/48 te verstrekken informatie die niet naar behoren is vermeld als gevolg heeft dat de herroepingstermijn niet ingaat of dat dit alleen voor geheel ontbrekende informatie geldt, maar niet voor onjuiste informatie.
- 18 Het antwoord op deze vraag hangt ervan af hoe artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48, volgens welke de termijn voor intrekking pas ingaat na verstrekking van de in artikel 10 van deze richtlijn bedoelde informatie, moet worden begrepen. De verwijzende rechter neigt tot de opvatting dat onjuiste informatie kan worden gelijkgesteld met ontbrekende informatie, aangezien de consument bij het sluiten van de kredietovereenkomst duidelijk en beknopt moet worden geïnformeerd (overweging 31 van richtlijn 2008/48) en met deze richtlijn een hoge bescherming voor de consument moet worden bereikt (arrest van 11 september 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, punt 29).
- 19 Volgens de verwijzende rechter kan niet worden aangenomen dat de onjuiste informatie de consument moet hebben kunnen beletten om zijn herroepingsrecht uit te oefenen, aangezien de bewoordingen van richtlijn 2008/48 een dergelijke beperking niet bevatten. De doelstelling van de richtlijn, namelijk dat de consument bij het sluiten van de overeenkomst duidelijk en beknopt moet worden geïnformeerd, geeft duidelijk aan dat het in artikel 14, lid 1, van deze richtlijn neergelegde herroepingsrecht zo lang blijft bestaan totdat de in artikel 14, lid 1, tweede volzin, onder b), en artikel 10 van richtlijn 2008/48 bedoelde informatie alsnog wordt verstrekt. Alleen door deze strikte uitlegging kan effectief worden gewaarborgd dat de consument daadwerkelijk in de voorgeschreven vorm wordt geïnformeerd.
- 20 Derde prejudiciële vraag, onder a) tot en met e), betreffende de kwestie van het verval van recht: de verwijzende rechter zet uiteen dat het verval van recht in het Duitse recht wordt behandeld als een geval van onrechtmatige uitoefening van het recht wegens tegenstrijdige gedragingen, waarbij de inbreuk plaatsvindt door de deloyale te late uitoefening van het recht. Het verval van recht vereist dat de rechthebbende een recht heeft, dat hij gedurende lange tijd niet uitoefent, hoewel hij dat feitelijk wel kon doen, en dat de wederpartij erop mocht vertrouwen en zich ook erop ingesteld heeft dat de rechthebbende geen gebruik maakt van zijn recht. Indien de rechthebbende zijn recht thans toch inroept, wordt op grond van de tegenstrijdigheid van het huidige gedrag van de rechthebbende met zijn gedrag in het verleden inbreuk gemaakt op § 242 BGB (beginsel van goede trouw).

- 21 Volgens de verwijzende rechter is het evenwel twijfelachtig of deze regels met betrekking tot het verval van recht kunnen worden toegepast op het herroepingsrecht van de consument in het kader van een consumentenkredietovereenkomst [derde prejudiciële vraag, onder a)]. Volgens artikel 14, lid 1, tweede volzin, onder a) en b), van richtlijn 2008/48 gaat de herroepingstermijn van veertien dagen in ofwel bij het sluiten van de overeenkomst ofwel op de dag waarop de consument de in artikel 10 van deze richtlijn bedoelde informatie ontvangt wanneer die dag na de dag van sluiting van de overeenkomst valt. Bijgevolg moet worden geconcludeerd dat de herroeping niet beperkt is in de tijd, wanneer de consument de in artikel 10 van richtlijn 2008/48 bedoelde informatie niet ontvangt. Bovendien kan uit artikel 14, lid 1, tweede volzin, onder b), van deze richtlijn worden opgemaakt dat de kredietgever de herroepingstermijn te allen tijde kan laten ingaan door de in artikel 10 van richtlijn 2008/48 bedoelde informatie te verstrekken. Het is dus voor de hand liggend dat deze regeling met betrekking tot de periode waarin het herroepingsrecht kan worden uitgeoefend, uitputtend is en dat er daarnaast geen ruimte bestaat voor een beperking in de tijd van het herroepingsrecht door een beroep op het verval van recht.
- 22 Indien het verval van het herroepingsrecht Unierechtelijk wel toelaatbaar is, rijst de vraag [derde prejudiciële vraag, onder b)] of voor het verval van recht als beperking in de tijd van het herroepingsrecht een wettelijke regeling vereist is. De verwijzende rechter acht het ontoelaatbaar dat een nationale rechter met een beroep op de goede trouw voorbij gaat aan een duidelijke bepaling in een specifieke handeling van afgeleid recht en de omzetting daarvan. In het Duitse recht is het verval van recht immers gebaseerd op de wettelijke algemene bepaling van § 242 BGB, die evenwel geen concrete feitelijke voorwaarden voor het verval van recht bevat. Veeleer worden de details door de rechtspraak bepaald. Deze rechtsgrondslag is niet transparant, aangezien de wezenlijke voorwaarden voor het verval van recht niet vaststaan en bovendien niet uniform worden beoordeeld door de rechtspraak. Hierdoor bestaat het gevaar dat de door de Duitse wetgever bewust geboden mogelijkheid om het herroepingsrecht zonder beperking in de tijd uit te oefenen, wordt aangetast door een ruime toepassing van § 242 BGB. De verwijzende rechter is dus van oordeel dat het verval van het herroepingsrecht van de consument binnen de werkingsfeer van richtlijn 2008/48 niet kan worden gebaseerd op rechtersrecht, maar uitsluitend op een parlementaire wet die de wezenlijke voorwaarden voor het verval van recht regelt.
- 23 Voorts moet worden verduidelijkt welke Unierechtelijke voorwaarden subjectief gezien gelden voor het opwerpen van het verval van recht [derde prejudiciële vraag, onder c)]. De overwegingen van de verwijzende rechter op dit punt stemmen in wezen overeen met die over de zevende vraag in het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-187/20 en de vierde vraag in het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-155/20.
- 24 Indien de derde prejudiciële vraag, onder c), ontkennend wordt beantwoord, vraagt de verwijzende rechter zich af of de mogelijkheid voor de kredietgever om

de kredietnemer de in artikel 14, lid 1, volzin 2, onder b), van richtlijn 2008/48 bedoelde informatie alsnog te verstrekken en daardoor de herroepingstermijn te laten ingaan, zich verzet tegen de toepassing van de regels betreffende het verval van recht volgens het beginsel van goede trouw. Volgens de verwijzende rechter ontbeert het argument van het verval van recht bij voorbaat elke grond in gevallen waarin de verplichte informatie niet naar behoren is meegedeeld overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48, aangezien een contractspartij zich volgens vaste rechtspraak van het Hof niet met succes kan beroepen op redenen van rechtszekerheid om een situatie te herstellen die is veroorzaakt door zijn eigen verzuim om te voldoen aan een krachtens het Unierecht op hem rustende verplichting om informatie mee te delen over het recht van de rechthebbende om de overeenkomst op te zeggen of te herroepen (arresten van 19 december 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 30; en 13 december 2001, Heininger, C-481/99, EU:C:2001:684, punt 47).

- 25 Indien de derde prejudiciële vraag, onder d), ontkennend wordt beantwoord, moet worden nagegaan of een dergelijke conclusie verenigbaar is met de beginselen waaraan de Duitse rechter krachtens de grondwet gebonden is en hoe de Duitse rechtsbeoefenaar een conflict tussen dwingende bepalingen van internationaal recht en de regels van het Unierecht zou moeten oplossen [derde prejudiciële vraag, onder e)].
- 26 Het verval van recht maakt deel uit van de algemene beginselen van internationaal recht. Deze algemene beginselen zijn bestanddeel van het Duitse federale recht en hebben, overeenkomstig artikel 25, lid 2, GG, voorrang boven de wetten. Zij zijn dus bindend voor een Duitse rechterlijke instantie.
- 27 De mogelijkheid van het verval van recht is in het internationale recht erkend. In de internationale rechtsleer wordt evenwel niet betwist dat degene die een recht mag uitoefenen, zijn recht moet kennen. In geval van loutere nalatigheid kan een recht niet vervallen. Hieruit volgt dat een Duitse rechter het verval van een herroepingsrecht van een consument slechts kan vaststellen wanneer de rechthebbende wist of als gevolg van grove nalatigheid niet wist dat hij überhaupt nog een herroepingsrecht had.
- 28 Indien de beginselen die in het Unierecht van toepassing zijn op de uitoefening van het herroepingsrecht bij kredietovereenkomsten voor consumenten dus afwijken van de dwingende vereisten van het internationale recht, staat het aan het Hof om binnen de werkingssfeer van richtlijn 2008/48 te preciseren door welke juridische regels de nationale rechter zich bij een dergelijk normenconflict moet laten leiden.
- 29 De relevantie van de derde prejudiciële vraag, onder a) tot en met e), voor de beslechting van het hem voorgelegde geschil vat de verwijzende rechter als volgt samen: verweerster kan zich in casu niet beroepen op het verval van recht, wanneer het verval van het in artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48 bedoelde herroepingsrecht

- bij voorbaat is uitgesloten, of
 - in ieder geval moet zijn gebaseerd op een parlementaire wet, of
 - in ieder geval onwetendheid als gevolg van grove nalatigheid veronderstelt, of
 - in ieder geval grond ontbeert wegens het ontbreken van later verstrekte informatie, of
 - in ieder geval onverenigbaar is met dwingende vereisten van internationaal recht, tenzij op zijn minst sprake is van onwetendheid van de rechthebbende als gevolg van grove nalatigheid.
- 30 Vierde prejudiciële vraag: deze vraag betreft de bevoegdheid van de alleensprekende rechter aan wie de beslechting van het geschil door de kamer is opgedragen, om het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken. Deze bevoegdheid is volgens nationaal recht omstreden.
- 31 De verwijzende rechter refereert aan twee beslissingen van het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken; hierna: „BGH”), waarin deze laatste de alleensprekende rechter heeft verweten dat hij de zaak ter afdoening niet naar de meervoudige kamer heeft verwezen voordat hij deze bij het Hof aanhangig maakte. Het BGH heeft deze situatie aangemerkt als een procedurele fout van de alleensprekende rechter en geoordeeld dat dit een schending vormde van het beginsel van de bij de wet aangewezen rechter als bedoeld in artikel 101, lid 1, tweede volzin, GG.
- 32 Het Hof heeft in zijn arrest van 13 december 2018, Rittinger e.a. (C-492/17, EU:C:2018:1019, punten 30 e.v.), echter benadrukt dat het de alleensprekende rechter op grond van het Unierecht is toegestaan om prejudiciële vragen voor te leggen, ongeacht de naleving van de nationale procedureregels. De vraag of een nationale bepaling die de verwijzingsbevoegdheid beperkt buiten toepassing moet worden gelaten, heeft het Hof evenwel opengelaten.
- 33 Op grond van de dwingende bepaling van artikel 267, tweede alinea, VWEU is de verwijzende rechter van oordeel dat de alleensprekende rechter niet verplicht kan zijn om de zaak overeenkomstig § 348a, lid 2, punt 1, ZPO naar de meervoudige kamer te verwijzen wanneer hij wenst te verzoeken om een prejudiciële beslissing, en vraagt het Hof dus om verduidelijking.
- 34 Los van de onderhavige prejudiciële verwijzing behoudt de verwijzende rechter zich ook de mogelijkheid voor om eventueel aan het Bundesverfassungsgericht (federaal grondwettelijk hof, Duitsland) vragen te stellen die voortvloeien uit het bij hem aanhangige geding. Hij twijfelt namelijk meer bepaald over de grondwettigheid van artikel 247, § 6, lid 2, derde volzin, en artikel 247, § 12, lid 1, derde volzin, EGBGB, alsook over de grondwettigheid en de verenigbaarheid met het internationale recht van de regels betreffende het verval

van recht die voor het herroepingsrecht relevant zijn, althans in de uitlegging ervan in de rechtspraak van de hoogste rechterlijke instanties op het gebied van het consumentenkrediet.

- 35 Tot slot wijst de verwijzende rechter erop dat de vragen die hij heeft gesteld bij beslissingen van 7 januari 2020, 5 maart 2020 en 31 maart 2020, die het voorwerp zijn van de reeds bij het Hof aanhangige zaken C-33/20, C-155/20 en C-187/20, gedeeltelijk samenvallen met de tweede prejudiciële vraag, onder a) tot en met c), en de derde prejudiciële vraag, onder c) en d), van de onderhavige prejudiciële verwijzing, en geeft hij derhalve in overweging om de onderhavige zaak te voegen met die zaken.

WERKDOCUMENT